

# DĚLOSTŘELECKÉ ROZHLEDY

ČÍSLO 5.

ROČNÍK II. *Redaktor: Plk. gšt. Josef Churavý.*

Major gšt. František Hrubíš:

## Lehký dělostřelecký oddíl za pochodu, při ubytování a jako podpora předních stráží.

Mapa: 1:75.000 Olomouc a okolí a plán 1:25.000, sekce 4158/4.

### Námět.

I. Všeobecná situace. Skupina složená z jednotek jezdeckta a hraničářského praporu má zajistit všeob. na čáře potoku Blata mezi Olšany a Lubenicemi přechod severních vojsk přes řeku Moravu ve směru jihozápadním.

Hran. prapor 2 dostal za úkol obsadit v oboustranném svazu úsek po obou stranách silnice Hněvotín—Lutín. Hranice úseku na sev.: úvoz 600 m na jv. od Spálence—kříž  $1\frac{1}{2}$  km na v. od Slatinic; na jihu: kóta 278 Polipka—kříž na sz. východu z Olšan. Prapor je ubytován dne D v Hněvotíně a na potoku Blata má přední stráž. Před ním jsou slabé prvky vlastního jezdeckta.

II. Zprávy o nepříteli. Nepř. síly všech zbraní na pochodu směrem Boskovic—Olomouc. Nejpřednější nepř. lehké prvky byly dne D okolo poledne zjištěny v prostoru Protivanov—Rozstání (25 km na jihozáp. od Olomouce). Nepř. zvědné letectvo se objevilo dne D okolo poledne nad prostorem Olomouc—V. Bystřice.

III. Situace oddílu II./7. Děł. oddíl II./7., vyložený dne D k polední na nádraží ve V. Bystřici, je okolo 15 hod. v této situaci: vel. oddíl, 4. a 5. baterie a přísl. kuch. trény v Bystrovanech, 6. baterie s kuch. trémem, bojové a proviantní trény v záp. části V. Bystřice.

Vozidla jsou naložena, děla nabalena, koně vypřaženi, ale neodstrojeni.

Vel. oddíl dostal v Bystrovanech v 16 hodin rozkaz, který ve výtahu zní: „Oddíl II./7. je přidělen k podpoře hran. praporu 2, který je v obranném postavení na potoku Blata v prostoru jihozáp. od Hněvotína. Přemístěte oddíl ihned do Hněvotína, kde dostanete další rozkazy. Poch. cesta: V. Bystřice, Rolsberk, jižní okraj Olomouce, N. Ulice.“

IV. Povětrnostní poměry: Východ slunce v 7.20 hod., západ slunce v 17.10 hod. Dne D sněžilo od rána do 14 hod. na zmrzlý podklad, vrstva sněhu asi 25 cm; odpoledne slabě zamračeno. Měsíc v 1. čtvrti. V 16 hod. mráz —5° C.

### Rozbor úkolů velitele oddílu. II./7. pro pochod dne D.

I. Úkol: „Přemístit“, je to tedy problém pochodu.

„Oddíl“, tedy všechny baterie, bojové i proviantní trény.

„Ihned“, vydat rozkazy co nejdříve jednotkám vzdálenějším ve V. Bystřici, poněvadž musí vyrazit dříve.

„Do Hněvotína“. V prostoru Hněvotín je hran. prapor 2, který má úkol obranný na potoku Blata. Co bude asi oddíl dělat v Hněvotíně nastávající noc? Žádnou bojovou činnost nelze od něho žádat vzhledem k tomu, že na západ od potoka Blata jsou prvky vlastního jezdeckta; kde, to nevíme. Připraviti a spustiti palby dělostřelectva při nějakém nájezdu nepřátelských obrněných aut nelze, poněvadž by situace v tom případě byla velmi nevyjasněna, příprava paleb velmi povrchní a jejich spuštění asi málo účinné. Oddíl by mohl přispět jedině k uzavření komunikací za účelem obrany proti nájezdům obrněných vozidel. To však nic nemění na pravděpodobnosti, že valná většina oddílu bude v Hněvotíně bytovat.

Nutno tedy pomýšlet na rychlé vyslání ubytovatelů do Hněvotína, kde se jejich velitel musí hlásit u velitele hran. praporu 2. Ubytovatelé budou mít málo času, poněvadž jednak do Hněvotína je asi 12 až 13 km, jednak na pochod se vyrazí ihned podle rozkazu. Počet ubytovatelů nutno zvětšit a určit zkušenější personál, poněvadž ubytování bude prováděno za tmy. Proto vyšlou baterie jako ubytovatele jednoho gážístu kromě několika poddůstojníků.

„Kde dostanete další rozkazy.“ Od koho? Asi od velitele hran. prap. 2. Mohou tyto rozkazy mít vliv na ubytování? Pravděpodobně ne, avšak to není jisto. Bude lépe, když velitel oddílu předjede oddíl a dorazí do Hněvotína před ním. Tam vyhledá ihned velitele hran. prap. 2, na kterém závisí jeho další činnost a kterému bude i za ubytování podřízen. Koho si vezme s sebou? Orgány svého velitelství, které nemají u pochodujících jednotek upotřebení: tedy pobočníka, trubače, podle okolnosti i orientačního důstojníka. Co se styčným důstojníkem? Za materiál styčného družstva ručí důstojník spojovací; s druhé stránky má styčný důstojník zájem na tom, aby byl přítomen rozhovoru velitele oddílu s velitelem hran. praporu 2. Pojede tedy také. Vezme s sebou rovněž velitele baterií? Nikoliv, poněvadž jednak je výhodné, aby během pochodu konaného za dosti obtížných podmínek zůstali velitelé baterií u svých jednotek, jednak jejich přítomnost v Hněvotíně zatím není nutná.

„Pochodová cesta...“ Bude tedy třeba pečlivého opatření, aby oddíl nezbloudil, zvláště za tmy. V čem budou záležet tato opatření? Buď ve vytyčení cesty patrači nebo vůdcem. Vůdce by mohl být některý důstojník nebo voják dělostřeleckého oddílu II./7., který by znal dobře cestu, nebo někdo z obyvatelů Bystrovan. Předpokládejme, že z gážístů nejdeme vůdce. Civilní vůdce nejlépe na nějakém vozidle.

II. Vlastní situace. Vozidla nabalena, koně u vozidel a nastrojeni. Bude tedy lze nastoupiti pochod velmi brzy, řekněme za 15 minut od vydání rozkazu. Dostal-li velitel oddílu rozkaz v 16 hod., mohl vydat v 16.05 hod. krátký rozkaz jednotkám do V. Bystřice. Dodání rozkazu těmto jednotkám bude trvat asi 15 minut, takže by mohly vyrazit v 16.35 hod.

Jednotky z Bystrovan by mohly vyrazit již v 16.20 hod.; v tom případě by však mezi jednotkami z Bystrovan a z V. Bystřice byla mezera asi 2.5 km, t. j. vzdálenost Bystrovany—V. Bystřice 2 km + 1 km, který urazí za 15 minut, potřebných k dodání rozkazu, méně 600 m délky pochodového proudu bystrovanských baterií; to dělá 30 minut pochodu. Jednotky z Bystrovan vyrazí tedy místo v 16.20 až v 16.50 hod.

Oddíl nutno někde vzít do ruky; toho lze dosíci buď nařízením doby vyrazení jednotlivých proudů nebo určením průchodiště pro oba proudy, nebo určením doby, kdy se má zadní sled připojit na zad sledu bystrovanského.

Pro připojení by nejlépe vyhovovalo rozcestí silnic 1 km jz. od Bystrovan. Velitel oddílu se rozhodne pro kompromisní řešení; oběma proudům nařídí dobu vyrazení, ale proudy bystřickému nařídí kromě toho ještě dobu, kdy se má připojit na zad bystrovanského proudu na výše řečené křižovatce. Tím dosáhne se toho, že se velitel proudu bystřického, i kdyby se poněkud opozdil, připojí včas k zadu bystrovanského proudu a velitel 4. baterie, který oddíl povede, nemusí obracet zvláštní zřetel na sloučení baterií oddílu na řečené křižovatce.

Mužstvu byla již dříve vydána strava, koně byli nakrmeni, není tedy třeba se zdržovati.

Co je v p ř e d u? V prostoru západně od potoka Blata jezdeckto, na potoku Blata pěchota. Tedy silnice uzavřené, nájezd nepřátelských obrněných vozidel takřka nemožný, zásah pozemních vojsk úplně nemožný. Proto je pochod děl. odd. II./7. zajištěn a není třeba vysílati žádný zvláštní předvoj.

Oddíl pochoduje samostatně, řídí si tedy sám svůj ruch.

III. Možnosti nepřítel. Přední jezdecké nepřátelské prvky byly okolo poledne dne D. asi 25 km západně od Olomouce. Možná, že do večera zjednaly dotyk s vlastními jezdeckými prvky. Budou však sotva s to proniknouti do večera k potoku Blata. Nepřátelské letectvo již asi zvědělo o naší přítomnosti. Bude třeba zařídit obranu proti letadlům (OPL.) jak za odpočinku v prostoru Bystrovany—V. Bystřice, tak i za pochodu, hlavně bude-li prováděn za dne.

Problém OPL. se dělí na pasivní a aktivní. Pasivní provedou jednotky tím, že se za odpočinku ve V. Bystřici a v Bystrovanech skryjí proti leteckému pozorování a že zařídí hláskou službu. Podotýkám, že Bystrovany jsou ve skutečnosti větší než na mapě, takže problém nenarazí na obtíže.

Aktivní OPL. nutno opět rozdělit na OPL. za odpočinku v Bystrovanech a ve V. Bystřici a na OPL. za pochodu z výše řečených míst až do soumraku. OPL. za odpočinku nepůsobí obtíží, proto se s ní nebudeme zabývat. Otázka OPL. za pochodu je komplikována skutečností, že oddíl bude pochodovat s počátku ve dvou proudech. Víme, že šest kulometů všech tří baterií je s to utvořit jen jednu účinnou „četu“ o čtyřech kulometech; dva kulometry nám zbývají. Co budeme tedy chránit? Jistě proud důležitější, t. j. bystrovanský. Zbýlé dva kulometry zůstanou k dispozici 6. baterii.

Všimněme si blíže aktivní OPL. za pochodu jednotek z Bystrovan. Jak dlouhou pochodovou trať nutno chránit? Čelo proudu z Bystrovan urazí do soumraku, t. j. do 17.10 hod., něco přes 2 km a bude v tu dobu čelem západně od hřbitova, který je na říšské silnici, asi 1 km západně od křižovatky, na které se má k bystrovanskému proudu připojit proud z V. Bystřice. Je tedy délka trati, kterou třeba hájit, něco přes 2 km. Má-li jedna kulometná četa účinný šířkový poloměr okolo 600 m, nestačí jedno palebné stanoviště pro účinnou OPL. na celou ohroženou trať. Na přemístění kulometu za pochodu do 2. palebného stanoviště nemůžeme však pomýšlet, poněvadž jednak by byla OPL. po dobu přemístění anulována, jednak nemáme ani prostředků na přemístění kulometných družstev; veškerá vozidla jsou plně naložena. Umístíme tedy kulometné družstvo 4. a 5. baterie do středu ohrožené trati asi v blízkosti křižovatky 1 km jihozápadně od Bystrovan, kde zůstanou až do projití proviantního trénu oddílu, a pak se připojí k zadu oddílu a pochodují do Hněvotína. Kulometry mohou naložit na proviantní vozy.

Kulometná družstva uvedených baterií musí být však z Bystrovan vyslána předem a umístěna tak, aby nejpozději v 16.50 hod. byla s to převzít úkol OPL. Čítáme-li na pochod z Bystrovan k řečenému palebnému stanovišti a na umístění kulometu asi 20 minut, musila by družstva vyrazit z Bystrovan v 16.25 hod. Do té doby chrání jednotky v Bystrovanech. Proto pamatuje velitel oddílu, aby závčas nařídil řečeným družstvům

jejich úkol a odchod z Bystrovan. Je sice pravda, že OPL. na pochodu je starostí velitele pochodového proudu, v tom případě tedy velitele 4. baterie. Avšak čas kvapí a tu je lépe, aby vyšší velitel nařídil i různé podrobnosti, jsou-li důležité.

Dále je možné, že nepřítel bude hledět, aby zjistil v noci letectvem, zda na silnici nepochodují směrem proti němu nějaké jednotky a jaké? Může to provést tím, že na důležitých křižovatkách shodí osvětlovací rakety. Nejobyčejnějším způsobem ochrany je zastavit se při jedné straně silnice co možná pod stromy. Dále nekouřit, žádná světla. Hlásnou službu nemůže provést mužstvo na dělech nebo na vozidlech trénů, jak nařizuje služební předpis D-VI-1, poněvadž v noci není nic vidět. Bylo by jen možno vysunout před oddíl nějaké patrače, kteří by zjišťovali přítomnost letců sluchem. V daném případě to však neprovedeme, poněvadž jednak vnímavost hluku motoru je zmenšena pro hluk pochoduujících jednotek, hlavně vozidel, jednak zastavení jednotek a skryt pod stromy, který nám však nyní v zimě mnoho nepomůže, je opatřením vyžadujícím tak krátké doby, že je možno je provést až po objevení osvětlovací rakety.

Palby nepřátelského dělostřelectva, ani dalekonosného, není se třeba během pochodu obávat.

IV. Terén. Z terénu nás pro pochod zajímají v daném případě jen cesty. Nařízená pochodová osa je silnice bez zvláštního stoupání a klesání. V daném prostoru nebyla ještě vedena válka, takže mosty jsou intaktní, mírové, vyhovující váze našeho materiálu. Nemusíme tedy mít starost o jakost cesty, nýbrž spíše o to, abychom na četných křižovatkách a rozcestích nenarazili na jiné proudy a nedošlo k ucpání cesty. Proto nutno pamatovat na vyslání hlídky, která by včas hlásila překážky na cestě. Této hlídce přidělíme vyžádaného civilního průvodce, který jí bude ukazovati cestu.

V. Povětrnostní podmínky. Větší část pochodu v noci; měsíc nepřispívá mnoho k viditelnosti. Pochod se bude tedy provádět krokem, častěji sesednout a pěšky; klus je vyloučen, krokem se urazí za hodinu ve dne 5 km, v noci 4 km. Mezi vozidly se vzdálenosti sice zmenší, ale mezi bateriemi zvětší. Nutno udržovat mezi bateriemi spojení, a to spojkami. Je tedy třeba ponechat bateriím nějaké jezdce.

Mráz přes 5°. Je-li možno, vydat mužstvu slaninu, snad i zvětšit dávku cukru. Naříditi častější zastávky, ale krátké. Za zastávky dbát na pohyb mužstva, aby nestálo a neprostdlo.

Sníh okolo 25 cm. Při větším sněhu má se měnit pořadí čelních baterií, aby se neunavovaly prošlapáváním ve sněhu. V našem případě je však pochod celkem krátký, po výborné silnici, po které je asi dosti živá cirkulace, aspoň až na západní okraj Olomouce. Nebudeme tedy měnit pořadí baterií. Dále sníh přispívá k zvětšení viditelnosti, třebaš měsíc nesvíti. Avšak mraky tuto viditelnost zmenšují.

Rozkazy velitele oddílu II./7., vydané dne D.  
po 16. hodině.

Komu? Veliteli 6. baterie do V. Bystřice, velitelům 4. a 5. baterie, veliteli ubytovatelů (určil jim důst. patrače 4. baterie). Písemně jen do V. Bystřice, a to po ordonančním poddůstojníkovi 6. baterie, ostatním ústně.

## Rozkazy v 16.05 hod.:

I. Velitelé 4. a 5. baterie a důst. patrač 4. bat. ke mně.

II. Veliteli 6. baterie.

1. Oddíl se přemístí dnes do Hněvotína. 6. baterie, bojový a tělesový trén pod Vaším velením vyrazí čelem z jihozápadního okraje V. Bystrice v 16.35 směrem na Olomouc a připojí se k zádi 5. bat. na křižovatce 1 km jz. od Bystrovan v 17.05.

2. Do Hněvotína odjedou ubytovatelé pod velením důstojníka patrače 4. baterie. Od každé baterie 1 rotmistr a 3 poddůstojníci. Ubytování kuch. a boj. trénů s příslušnými setninami. Ubytování proviantního trénu zařídí ubytovatel oddílu. Sraz ubytovatelů v 16.45 na křižovatce 1 km jz. od Bystrovan.

Zatím co velitel oddílu psal tento rozkaz, přišli velitelé 4. a 5. baterie a důst. patrač 4. baterie k veliteli oddílu (nebyli-li již dříve u něho).

V 16.10 hod. ústně velitelům 4. a 5. baterie:

1. Oddíl se přemístí dnes po ose Rolsberg j. okraj Olomouce a N. Ulice do Hněvotína v pořadí: velitelství oddílu se spoj. četou, 4., 5. a 6. baterie, boj. a prov. trén; kuchyňské trén 4. a 5. bat. na konci 5. baterie. Čelo oddílu vyrazí z již. okraje Bystrovan v 16.50 hod. Ostatní baterie se připojí. Oddíl pod velením velitele 4. baterie.

2. Kulometná družstva 4. a 5. baterie zaujmou pod velením velitele kul. družstva 4. baterie v 16.45 palebné postavení u křižovatky silnic 1 km od Bystrovan s úkolem chránit pochodový proud oddílu proti nepř. letectvu. Po projití celého oddílu připojí se na zad proviantního trénu.

3. Do Hněvotína odjedou ubytovatelé pod velením důstojníka patrače 4. baterie. Od každé baterie 1 rotmistr a 3 poddůstojníci. Ubytování kuch. a boj. trénů se svými setninami. Sraz ubytovatelů z Bystrovan a z Vel. Bystrice na křižovatce 1 km jz. od Bystrovan v 16.45.

4. Pobočník, styčný a orientační důstojník, trubač a oddílový ordonanční poddůstojník odjedou se mnou před oddílem. Sraz u mne za 20 min.

5. Velitel 4. baterie se postará o civilního průvodce.

V 16.15 hod. rozkaz ubytovatelí oddílu:

Odjedete jako velitel ubytovatelů oddílu II./7. přes Rolsberg, již. okraj Olomouce a Novou Ulici do Hněvotína, kde se hlásíte veliteli hran. praporu 2 a zařídíte ubytování oddílu. Kuchyňské a bojové trén s příslušnými setninami, proviantní trén oddělené. Oddíl přijede do Hněvotína okolo 20. hodiny. S sebou si vezmete 2 jezdce z roje hlásného. Sraz ubytovatelů z Bystrovan a V. Bystrice na křižovatce 1 km jz. od Bystrovan v 16.45. Početní stav oddílu si vyzvednete u pobočníka. Já Vás následuji za několik minut.

## Činnost velitele 4. baterie.

Co musí naříditi?

a) Uvědomit velitele kulometného družstva o jeho úkolu a zaříditi jeho odeslání,

b) postarati se o civilního průvodce,

c) naříditi odeslání ubytovatelů,

d) připraviti baterii k pochodu a na konec naříditi odjezd z Bystrovan.

K a). Poněvadž kulometná družstva jsou v palebném postavení v prostoru Bystrovan, nařídí velitel 4. baterie v 16.20 hod. po ordonančním poddůstojníkovi: „Kulometná družstva 4. a 5. baterie pod velením velitele družstva 4. baterie přemístí se ihned do prostoru křižovatky 1 km jihozápadně od této vesnice a zaujmou tam palebné postavení s úkolem OPL. pochodového proudu oddílu. Možný směr náletu: západ-východ. Palebné postavení zruší až po projití proviantního trénu oddílu z V. Bystrice a připojí se na zad tohoto trénu.

K b). Důstojník patrač 5. baterie odejde k starostovi a postará se o civilního průvodce na vozidle. S tímto průvodcem a s 2—3 jezdci (na př. telefonisty) pojedou pak 200—300 m před proudem, aby zjistil, zda cesta je volná. Na křižovatkách zanechá vždy jednoho jezdce, aby ukázal proudu správný směr.

K c). Koho pošle velitel baterie jako ubytovatele? Vyřešení nám dá odpověď na otázku, co působí větší těžkosti při ubytování. Jistě umístění koní, už proto, že je mráz a že koně třeba ubytovat co možná všechny ve stájích neb aspoň v dobře uzavřených stodolách. Proto vyšle baterie jako baterijního ubytovatele spřežního rotmistra. Jako ubytovatele poddůstojníky pošle patrače. Pro spojení mezi setninami využije především dvou telefonistů na koni a ordonančního poddůstojníka, takže pro tuto funkci patračů nebude potřebovat.

K d). Baterii povede 1. důstojník, který nařídí pohotovost k odchodu a nařídí odjezd. Dostane tedy rozkaz: „Baterie odjede pod Vaším velením jižním směrem. Pohotovost k odchodu v 16.45 hod.“

#### Příhody během pochodu.

I. Při průjezdu přes Rolsberg sklouzl na hladké půdě kůň 1. důstojníka 4. baterie; bylo zjištěno, že se nemůže postavit na levou přední nohu — asi, že ji má zlomenou. Co zařídí 1. důstojník? Ponechá u koně spolehlivého muže, a to nějakého jezdce (na př. telefonistu), a sám přeseďne na jiného koně. Onomu muži dá rozkaz: „Odevzdejte koně rotmistrovi podkováři X. Y. a řiďte se jeho rozkazem. Oddíl bude ubytován v Hněvotíně, asi 5 km jihozápadně od Olomouce.“

II. Na křižovatce v Hodolanech zachytil těžký nákladní automobil jeden proviantní vůz tak, že jej rozbil; náklad se vysypal na zem. Jeden voják byl raněn. Automobil ujel. Jaká opatření má v zápětí tato nehoda?

a) Proviantní trén zastaví.

b) U velitele proviantního trénu má být nějaký jezdec, který jede na konci proudu. Velitel oddílu musil již dříve na to pamatovat. Tento jezdec na rozkaz velitele proviantního trénu uvědomí oddílového lékaře, který odjede k raněnému vojínovi, a zařídí, čeho dále třeba.

c) Rozbitý vůz. Náklad nutno buď rozdělit na jiné vozy nebo naložit na vůz civilní. Rozdělení bude velmi obtížné, poněvadž všechny proviantní vozy jsou plně naloženy. Přidržíme se druhé možnosti. Samotný vůz, je-li neschopen dopravy, nutno odevzdat místním civilním orgánům. Buď četníkovi nebo starostovi nebo strážníkovi; vyžádat si potvrzenku.

d) Značku a číslo nákladního auta nutno zjistit dotazem u mužstva.

#### Úvahy stran ubytování.

Předpokládejme, že velitel hran. prap. 2 vyhradil pro ubytování oddílů východní polovinu Hněvotína; rozhraním je polní cesta od Polipky ke kostelu Hněvotín a spojnice kostela s polní cestou do Topolan.

U b y t o v á n í. Je zima, sníh a mráz, v Hněvotíně je jen jeden prapor, zčásti venku na polních strážích. Tedy všechno pod střechou — k a n t o n o v á n í.

V Hněvotíně. Hanácká zemědělská vesnice se zahradami a rozsáhlými dvory, do nichž lze schovat vozidla, s dostatkem stájí, stodol a kůlen, v nichž lze umístiti koně. Vesnice není asi ještě vyčerpána a snad bude tedy v místě dosti sena, slámy a paliva.

Na vzdálenost asi 15 km od předních nepřátelských prvků, tedy ubytování poměrně v blízkosti nepřitele. Je tedy třeba počítati s možným zásahem nepřátelského letectva, a to bombardováním pumami obyčejnými i plynovými. Nutno tedy učiniti opatření proti tomu.

Společně s hran. praporem 2. Zajištění proti pozemnímu nepříteli je věcí pěchoty. Oddíl si však bude musit zařídit přímou ochranu ubytování a ochranu proti nepřátelským letcům kromě služby pořádkové a dozorcí. V čem budou záležet jednotlivá opatření? Probereme všechna opatření postupně a všimneme si, která zařídí pěchota a která musí provést také oddíl II./7.

1. Přední stráž jsou věci hran. prap. 2. Dělostřelectvo bude povoláno zesílit odpor praporu až za dne; to bude předmětem pozdějšího rozboru. Je tady sice možnost, že by hran. prapor žádal od oddílu zesílení překážky přes potok Blata jedním dělem pro přímou střelbu proti možným nájezdům nepřátelských obrněných vozidel. Oddíl však přijde dosti pozdě; předpokládáme tedy, že od této povinnosti bude osvobozen.

2. Přímá ochrana ubytování. Nařídí ji velitel ubytovacího místa, t. j. velitel hran. prap. 2. Bude se týkat uzavření příchodů a východů z vesnice; jsou-li v ubytovacím okrsku oddílu, budou věci příslušné setniny; jsou to východy směrem na Topolany a směrem na Slavonín. Jak bude takové uzavření vypadat? V našem případě, kdy nájezdy obrněných aut z těchto směrů jsou nepravděpodobné, stačí na každém východu jeden strážný spíše z důvodů policejních a k orientaci projíždějících velitelů. Povinnosti strážného stanoví opět velitel ubytovacího místa a vyvěsí je na hlavní strážnici. Strážný bude dodán z hotovosti příslušné setniny.

3. Služba vnitřní v ubytovacím místě. a) Dozorčí služba: jako v mírové posádce. Zvláštnosti týkající se konkrétního případu kantonování budou nařizeny opět velitelem ubytovacího místa. b) Hotovost: ve smyslu služebního předpisu má odloučený oddíl určit jednu četú jako hotovost. My však předně kantonujeme společně s hran. praporem 2, za druhé máme zájem na tom, aby každá setnina měla svou hotovost, z které bude stavět stráž u děl, podle potřeby strážné u východu. Proto upustíme od zvláštní hotovosti oddílové a spokojíme se hotovostí jedné poločety u každé setniny. c) Poněvadž jsou v ubytovacím místě různé strážné pořádkové, bude se nazývat staniční stráž, zřízená pěchotou, stráží hlavní; na její strážnici musí býti přítomna stále spojka velitele oddílu.

4. Ochrana proti obyvatelstvu. O tom nemusíme uvažovati, poněvadž jsme jednak ve vlastní zemi, jednak je to věcí velitele hran. praporu 2.

5. Opatření pro poplach. V daném případě jde o opatření proti leteckému bombardování pumami obyčejnými a pumami plynovými a opatření proti leteckým převědům, o kterých pojednáme dále. Opatření proti leteckému bombardování bude záležet jednak v určení signálů, což bude opět společně pro celý ubytovací okrsek a bude naříděno velitelem ubytovacího místa, jednak v určení shromaždiště pro poplach. Toto shromaždiště bude určeno pro každou setninu mimo ubytovací okrsek. Protože má býti zároveň shromaždištěm při bombardování plynem (předpokládáme, že v Hněvotíně nejsou solidní sklepy, vhodné pro úkryty), budou určena na okolních výšinách.

K tomu je třeba podotknouti, že řečená shromaždiště pro poplach je nutno rozlišovati od obyčejných shromaždišť (pro výdej rozkazů a p.), která se zásadně určují v ubytovacím okrsku. Kromě toho můžeme míti ještě nástupiště, na kterém nastoupí jednotky připravené k dalšímu pochodu.

6. Opatření proti leteckým převládům. a) kantonování má býti utajeno, tedy vozidla skrytě, výdej potravin a stravy rovněž skrytě, v noci, pokud možná žádná světla, okna zastříti. Tato opatření se rozumějí jednak sama sebou, jednak budou nařízena velitelem ubytovacího místa. b) Boj proti nepřátelskému letectvu. Zřídíme jednak hláskou službu, jednak etablojeme kulometná družstva k postřelování nepřátelských letců za dne. Celková hlásková služba bude nařízena opět velitelem hraničářského praporu. Konkretní údaje uvedu později v ubytovacím rozkaze.

#### Činnost ubytovatelů po příjezdu do Hněvotína.

Velitel ubytovatelů hlásí se u velitele hran. prap. 2. Ten byl už pravděpodobně informován dříve o tom, že oddíl II./7. bude dirigován do Hněvotína, a vyhradil mu ubytovací okrsek. Dále je možno, že řečený velitel praporu připravil už do jisté míry ubytování oddílu, a to tím, že dal poručit jednak soupis bytů pro gázisty, jednak seznamy pro ubytování koní. Ubytovatel se dále informuje, kde bydlí starosta nebo strážník, a pošle jednoho rotmistra spřežení pro něho. Velitel hran. praporu upozorní ubytovatele, že informace o strážích, o opatření pro poplach a o směrnících o ochraně proti požárům jsou vyvěšeny u hlavní stráže u p. X. Y. v čís. ... u kostela. Konečně, že ve vesnici nejsou nakažlivé choroby.

Zatím přišel strážník, s kterým se vydal velitel ubytovatelů s ostatními ubytovateli na obhlídku ubytovacího okrsku. Pro ubytování oddílu má oddílový ubytovatel tato hlediska:

1. velitelství oddílu společně se 4. baterií,
2. velitele oddílu a kancelář co možná uprostřed ubytovacího okrsku,
3. ubytování baterií od severu k jihu podle pořadových čísel. Důvod: je pravděpodobné, že baterie budou zítra zajíždět do paleb. postavení, možná, že v blízkosti Hněvotína. Baterie jsou v palebném postavení obyčejně podle svých pořadových čísel zprava do leva, neboli v našem případě od severu k jihu. Záhodno, aby ubytovací okrsky baterií byly v blízkosti a ve směru jednotlivých palebných postavení.
4. Bojový trén ponechá u baterií.
5. Proviantnímu trénu přidělí okrsek zbývající.

Zásadu služebního předpisu D-VIII-1, aby setniny byly ubytovány po obou stranách silnice, je v daném případě nesnadno úplně provést, poněvadž nemáme vlastně průběžné silnice, proto ubytovatel oddílu rozdělí ubytovací obvod na okrsky tak, aby nedošlo k omylům a nedorozuměním. Potom nařídí, aby ubytovatelé baterií očekávali své setniny na východním okraji Hněvotína na silnici, po které přijeli, počínaje 19.45, a propustí je. V tom přijíždí velitel oddílu. Ubytovatel ho informuje o všem, co potřebuje vědět, ukáže mu povšechně ubytovací okrsky jednotlivých baterií a hlásí, že formulář rozkazu pro ubytování předloží až po vyplnění potřebných dat, která jsou na hlavní strážnici; dále mu oznámí, kde je kancelář velitele hraničářského praporu 2. Pak se odebere

na hlavní strážnici, kde si poznamená potřebné údaje, a vyplní formulář ubytovacího rozkazu, který dostal před odjezdem. Tento ubytovací rozkaz bude sestaven po doplnění velitelem oddílu asi takto:

Dělostřelecký odd. II./7.

V Hněvotíně dne D. ve 20. hod.

# Rozkaz pro ubytování dne D.

## I. Ubytování:

Velitel oddílu, . . . . .

kancelář oddílu, . . . . .

4. baterie, . . . . .

5. baterie, . . . . .

6. baterie, . . . . .

proviantní trénu, . . . . .

Byty:

velitel oddílu, oddílový doz. důst., lékař, prov. důst. a podkovář u p. X. Y.

v číslech . . . . . Seznam ostatních bytů vyvěšen v kanceláři vel. oddílu.

## II. Bezpečnostní a zajišťovací opatření.

1. Shromaždiště setnin při poplachu:

Velitelství oddílu a 4. baterie na výšině sev. ubytovacího okrsku,

5. baterie na výšině jv. od ubytovacího okrsku,

6. baterie a proviantního trénu na výšině jižně od ubytovacího okrsku.

2. Při nepřátel. bombardování leteckém (nejsou-li v Hněvotíně vhodné úkryty)

sraz na poplachovém shromaždišti.

3. Při nepř. útoku plynem nasadit masky a sraz na poplachovém shromaždišti.

4. Signál poplachu:

leteckého: zvonění hrubým zvonem z kostela,

plynového: zvonění u míráčkem,

při požáru: určený signál polnicí; zatroubí trubač oné baterie, která požár zpo-

zoruje, ostatní signál opakují,

ukončení poplachu: signál polnicí oddílového trubače; signál převezmou tru-

bači setnin.

5. Zajišťovací opatření. Silnice Hněvotín—Topolany a Hněvotín—Olomouc bu-

dou stráženy při východu z vesnice příslušnými bateriemi po jednom strážném.

O poučení strážných se postará dozorečí důstojník oddílu podle směrnic vyvěšených

na hlavní strážnici u kostela.

## III. Služba a pořádková opatření:

Dozorečí důst. oddílu poručík X. Y.

Každá baterie postaví stráž u vozidel.

Hotovost: Každá baterie po 1 poločetě.

## IV. Zdravotnická opatření:

Oddílová ošetrovna v domě čís. . . . . u p. X. Y.

Lékařská prohlídka zítra v 7 hod.

Odsun nemocných péčí 7. divise.

Zvěrolékařská prohlídka rovněž v 7 hodin.

Odsun nemocných koní péčí 7. divise.

Voda v studních je všude pitná.

V. Výdej a odběr proviantu a krmiva bude nařízen později. Ceny zboží jsou

vyvěšeny na hlavní strážnici.

VI. Večerka ve 22 hod., budíček v 5.30. Pohyb v Hněvotíně volný.

VII. Hotovost k odjezdu zítra v 7.15 hod. na shromaždiště setnin vých. směrem.

Průzkum se shromáždí v 7 hod. v mé kanceláři.

Za správnost

por. X. Y.

Velitel oddílu

pplk. X. Y.

Činnost velitele oddílu po příjezdu do Hněvotína.

Jakmile přijal hlášení oddílového ubytovatele, odjel s důstojníky, které si vzal s sebou k veliteli hran. praporu 2. Tam se dověděl:

I. Vlastní jezdecké slabší prvky v dotyku s nepřátelskými lehkými prvky dnes k večeru na čáře Konice—Plumlov. Je možné, že nepřítel již

zítra dopoledne překročí hřbet Kosíř trig. 443 — Krupový žleb trig. 273. Nejpozději lze očekávat jeho překročení řečeného hřbetu v prvních odpoledních hodinách.

II. Vlastní jezdeckto provede zítra boj na zadržené. Poslední zadržovací postavení hřbet Kosíř trig. 443 — Krupový žleb trig. 273. Po ústupu s tohoto hřbetu stáhne se ve směrech:

- a) .....
- b) Slatinky, Lutín, Hněvotín,
- c) Studenec, Olšany, Olomouc,
- d) .....

Velitel jezdeckta prosí, aby ústup s výše řečeného hřbetu byl chráněn dělostřelectvem jednotek na potoce Blata.

III. Hraničářský prapor 2 obsadil obranné postavení s předními hranicemi hlavní posice v údolí potoka Blata na úpatí výšin na jz. od Hněvotína a se záchytným pásmem asi 600 m dále vzadu na voj. hřebenu těchto výšin. Těžiště obrany na směru Lutín — Hněvotín. Při proražení na jihu u sousedního praporu má velitel hraničářského praporu 2 přispěti k obraně koty 278 Polípka.

Přední stráž. Pro noc postavení předních stráží na čáře Lutín — Olšany s úkolem uzavřít cesty, zpravit vojska na obranném postavení o přiblížení nepřítele a ustoupit.

IV. Od oddílu II./7. žádá velitel praporu:

1. Pro podporu obranného postavení:

- a) hlavní palbu přehradnou před přední hranice hlavního postavení po obou stranách silnice Lutín — Hněvotín,
- b) vedlejší přehradné palby od vústění potoka Zlatá Voda na sever a před jižním křídlem praporu,
- c) oddíl musí býti s to poskytnouti všemi bateriemi přehradné palby před záchytné pásmo a kromě toho do prostoru od lomu 300 m jižně od koty 278 až k lomu  $\frac{3}{4}$  km jz. od této koty.

2. Palby od překročení nepřítelem hřbetu Kosíř — Krupový žleb až do čáry Lutín — Olšany (jako možné výchozí základny nepřátelského útoku):

a) k usnadnění ústupu jezdeckta: předvídat soustředění palby především:

- do prostoru výšiny 321 Vápenice,
- do prostoru Čelechovské kaple,
- do prostoru výšiny 283 Skřivaň,
- do prostoru výšiny 288 jižně od Třepčína.

Ústup jezdeckta z čáry kóta 321, hřbet směrem k Čelechovské kapli, výšina jehovýchodně od této kaple, výšina 283 Skřivaň, hřbet Křížová Hora kóta 288 bude oznámen raketou zelené třísně, vystřelenou jezdecktem z této čáry. Palbu do prostoru výšiny 288 jižně od Třepčína podle vlastního pozorování.

b) Brzdění postupu nepřítele:

palby rušivé event. přehradné v prostoru mezi hřbetem Kosíř — Křížová Hora a silnicí Olšany — Lutín (v to),

palby rušivé na jv. okraj Slatinky, Andlerka, Třepčín, východ z žel. zářezu  $\frac{1}{2}$  km jv. od Anderky, železniční zářez severně od Třepčína.

3. Palby proti přípravám: předvídat do prostoru:

- a) Lutín a silniční příkopy severně a jižně,
- b) vozatajský sklad,
- c) terénní zářez severně od Olšan.

4. Palby pro příští noc budou určeny až po vyzrání situace dne D + 1.

Velitel oddílu upozorní velitele hraničářského praporu 2, že řečené palby budou sice připraveny, nebude však možné, aby byly všechny spuštěny vzhledem k omezené dotaci střeliva. Jen přehradné palby před obr. postavení a dovnitř něho vyžadují, aby bylo pro ně rezervováno alespoň 60 ran na dělo. Zbývá tedy pro veškeré ostatní palby jen méně než 60 ran, z čehož nutno opět ponechat nejméně polovinu na případné palby proti přípravám. Proto smíme spotřebovat na palby k usnadnění ústupu jezdeckých prvků a k brzdění postupu nepřítele až do čáry Lutín — Olšany asi jen 30 ran na dělo.

Je ovšem možné, že na posledně označené palby bude lze spotřebovat více střeliva:

- a) přisune-li nám divise dne D + 1 střelivo z div. zbroj. parku,
- b) bude-li jisto, že nedojde k útoku nepřítele na obranné postavení hran. prap. 2 buď proto, že zatím budeme překročeni vyššími jednotkami nebo bude jimi zaujata obrana na potoku Blata.

Předpokládejme, že nám není o tom nic známo. Proto budou palby v prostoru mezi hřbetem Kosíř—Křížová Hora a pravděpodobnou výchozí základnou nepřítele prováděny jen na velmi vhodné cíle a přepady velmi krátkého trvání.

Během této rozmluvy přijel oddíl okolo 20 hod., což bylo veliteli oddílu oznámeno do kanceláře vel. hran. prap. 2.

Velitel oddílu pokračoval však dále v rozmluvě s velitelem praporu.

Okolo 20.15 hod. skončil tento rozhovor a odešel do své kanceláře, kde doplnil rozkaz pro ubytování, předložený mu ubytovatelem oddílu, a odebral se s ním na prohlídku ubytovacích okrsků setnin.

#### Činnost velitele 5. baterie.

Dohlíží na ubytování baterie; prohlédne ubytovací okrsek a přijme hlášení velitelů čet, výkonného rotmistra, rotmistra spřežení a dozorčího poddůstojníka. Pak se odebere do kanceláře velitelství oddílu, kde si vypíše z ubytovacího rozkazu oddílu údaje stran bezpečnostních a zajišťovacích opatření, služby, pořádkových a zdravotních opatření, stran výdeje proviantu, večerky, budičku, nástupu a srazu průzkumu. Shromáždí do své kanceláře prvního důstojníka, velitele čet, výkonného a spřežního rotmistra a dozorčí orgány a oznámí jim, čeho třeba ze svých výpisků. Nařídí výměnu ordonančního poddůstojníka u velitelství oddílu. Dále odešle veliteli oddílu hlášení, doložené náčrtem, který mu pořídil buď ubytovatel nebo jeho pisář podle ubytovatelových údajů, asi tohoto znění:

1. Koně ubytování vesměs v stájích nebo v uzavřených kůlnách anebo stodolách. Ubytování dobré. Obsluha v obytných místnostech u svých poločet, ostatní v hostinci čis. . . . ., kde je zároveň kancelář baterie. Ubytování velmi dobré.

2. Nástupišť a shromaždišť pro poplach podle ubyt. rozkazu oddílu, viz náčrt.

3. Byt velitele 5. baterie u p. X. Y. v čis. . . . . v jižní části ubyt. okrsku baterie. Viz náčrt.

4. Vody a slámy dostatek.

5. Žádosti.

Konečně přezkouší službu u děl a u silničního východu z Hněvotína, přesvědčí se, zda nařízení o poplachu jsou známa mužstvu, a podle okolností zajde do kanceláře velitele oddílu, zda tam nejsou ještě nějaké rozkazy, zda je tam jeho ordonanční poddůstojník a zdali ví, kde je obydlí velitele baterie a baterijní kancelář.

Potom jde spat.

(Příště dále.)

Nadporučík Karel Zadina :

## Přenos palby při střelbě s jednostranným pozorováním při malém pozorovacím úhlu.

Náš služební předpis D-VII-1 „Nauka o střelbě dělostřelectva“, pojednává sice velmi přehledně o střelbě při jednostranném pozorování ve všech jejích fázích, ale nikde se nezmiňuje o způsobu provedení přeložení palby při tomto druhu pozorování. Pro nás je to stať velice důležitá, neboť nemáme a nebudeme vždy mítí takový mapový materiál, abychom se touto otázkou nemusili zabývat. Pokusím se ukázat, jakým způsobem možno tento problém řešiti.

### I. Máme k dispozici plán.

V tomto případě nečiní přeložení palby žádných potíží. Do plánu zakreslíme stanoviště řídicího děla, hlavní bod anebo cíl, na který jsme již prováděli střelbu (cíl A), a nový cíl (B), na který máme provést střelbu. Změřením úhlové úchylky cíle B od hlavního bodu nebo od cíle A a změřením vzdálenosti baterie — cíl B dostaneme prvky pro střelbu na cíl B. Avšak určit cíl na plánu nebude vždy snadné, takže i zde musíme počítati s chybou, jejíž velikost bude závislá na možnosti přesného určení cíle v terénu a na jeho identifikaci na plánu.

### II. Nemáme plánu.

Tu možno přeložení palby provést dvojím způsobem:

1. metodou dvou trojúhelníků;
2. užitím stranového poměru a geometrického skoku, stanoveného pro dřívější cíl (HB).

K 1. Metoda dvou trojúhelníků (viz obr. 1).

K přeložení palby na cíl C potřebujeme znáti: topografickou dálku D, stranovou odchylku b cíle C od hlavního bodu.

D zjistíme odhadem vzhledem k hlavnímu bodu.

Stranovou úchylku b vypočteme:  $b = p + h - c$ .

K určení stranové úchylky b musíme zjistiti paralaxu h hlavního bodu a paralaxu cíle c vzhledem k základně (pozorovatelná — baterie). Nemožnost rychlého a přesného zjištění paralaxy bude hlavním zdrojem velkých chyb, které se vždy vyskytnou při použití této metody, nehledě k tomu, že metoda dvou trojúhelníků dává přijatelné výsledky jen tehdy, jsou-li paralaxy malé a leží-li všechny 4 body (pozorovatelná, baterie, hlavní bod a cíl) přibližně na kružnici. Tento předpoklad se však v praxi vyskytne velmi zřídka, a proto této metody užijeme co nejméně.